

БИЛТЕН

БРОЈ 12

21.12.2015.

Тираж : 300 примерака

САДРЖАЈ :

- **НЕКИ АСПЕКТИ ТЕХНОЛОГИЈЕ ГАЈЕЊА КАЈСИЈЕ**
 мр. Дејан Маринковић.....3
- **ИПАРД – ПРОГРАМ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ 2014-2020**
 Тодо Терзић, дипл. инж.5
- **ОВЛАШЋЕНЕ КОНТРОЛНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЗА**
 СЕРТИФИКАЦИЈУ У ОРГАНСКОЈ ПРОИЗВОДЊИ
 Тодо Терзић, дипл. инж.7
- **АГРОПОНУДА.....8**
- **СТИПС.....9**

НЕКИ АСПЕКТИ ТЕХНОЛОГИЈЕ ГАЈЕЊА КАЈСИЈЕ

Избор садног материјала

Врста *Prunus cerasifera* (**џанарика**) је код нас најраширенија али је уједно и најгора подлога за кајсију. Џанарика као подлога за кајсију може доћи у обзир само на сувљим и мање плодним земљиштима. Најзаступљеније земљиште у Србији је гајњача која је плодна а није тако сува, посебно у јесен када је више падавина у нашем поднебљу. То доводи до продужења вегетације подлоге џанарике и наставка циркулисања сокова кроз дебло, док племка кајсије касно улази у зимски сан и из њега се лако буди. Стога она постаје лак плен за јесење и зимске мразеве, док колебања температура у периоду фебруар-март често доводе измрзавања и свеукупно до сушења-апоплексије стабала кајсије. Када је подлога џанарика, најчешће се сушење стабала дешава у засадима старим 5-10 година.

Решење је да се сорте кајсије високо калеме (1,2-1,5 м) на сејанце или изданке белошљиве, петроваче, црвене ранке (некада најбоље подлоге за кајсију у Подунављу), црношљиве, крупне зелене ренклоде. Све су ово аутохтоне, домаће сорте ракијских шљива, које чине 40 % стабала у нашим шљивицима а доста су присутне у засадима у југозападној Србији (Косјерић, Гоч).

Војвођанска искуства са селекцијама **белошљиве** (врсте *Prunus domestica* и *Prunus institia*) показала су како је за песковите терене најбоље користити сејанце ове ракијске сорте, тј. најбоље је користити семе са типова белошљиве који имају крупне плодове, код којих се месо лако одваја од коштице и који сазревају крајем јула. Кајсија калемљена на овој подлози далеко мање страда од апоплексије, обилније рађа, а плодови су крупнији и квалитетнији него на осталим подлогама. Белошљива може послужити као подлога или деблотворац, спада у умерено-бујне подлоге и добре је компатибилности са већином сорти. Велика мана јој је осетљивост на вирус шарке шљиве, па треба користити само незаражене изданке, тј. сејанце за подлогу.

Црвена ранка (врста *Prunus domestica*) је наша најквалитетнија ракијска сорта шљиве која се некада често користила као подлога у смедеревском Подунављу. И она се размножава семеном и изданцима, а толерантна је на вирус шарке шљиве (може га чувати у себи а да он не утиче на квалитет њеног плода), као и сорта шљиве Стенли. Стога се и овде мора обратити пажња на коришћење незараженог садног материјала црвене ранке за производњу садница кајсије, нарочито због тога што се у пракси више користе изданци за калемљење. Није погодна за калемљење окулирањем у августу јер јој активност камбијума траје доста кратко. Препоручује се калемљење простим спајањем у пролеће. У циљу интензивирања производње кајсије учињени се први покушаји у коришћењу кржљавијих вегетативних подлога за подизање засада у гушћем склопу (4-5 x 2-3,5 м) у Србији. Наиме, пракса је показала да стабла кајсије где је подлога џанарика ниско калемљена често страдају од мразева, па се као мера предузело високо калемљење подлоге или посредника на висини 80-130 *цм*. Тиме је дебло стабала кајсије у оваквим засадима пореклом од врста које су отпорне према ниским температурама а имају добар

афинитет са сортама кајсије. Као посредници најбољим су се показале оне шљиве које имају здраво, глатко дрво, толерантно на колебања температуре. Поред горе поменутих и неких др. сорти шљива, у два наша истраживачка центра (Чачак, Нови Сад) интензивно је у употреби као деблотворац и врста црни трн (*Prunus spinosa*) у комбинацији са узгојним обликом ваза (суво воћарење) или вретенаст жбун (наводњавани засади). Оваква комбинација калем-компонената у наведеном систему гајења депресира велики прираст на стаблима а да у засаду није потребан наслон, док се пуни род добија врло рано (од 3. до 5. године, зависно од интензивности производње). Црни трн је посебно осетљив на вирус шарке шљиве па и овде треба користити само незаражене биљке за калемљење.

С обзиром на позитивне финансијске ефекте у гајењу раних сорти кајсије у Подунављу, као и најчешћег страдања засада врло раних и раних сорти попут Ауроре, Њу Церси 19, 39 и 53 од мразева, највећи број произвођача одлучио се за гајење средње раних сорти које нешто мање страдају од мразева и имају добар квалитет плода, неопходан за извоз на руско тржиште. Поред **Руже (Заклопачке)** која је најзаступљенија у засадима а цвета после Мађарске најбоље, полако се у засадима шире и неке др. сорте истог или сличног времена зрења. Помолошка испитивања средње раних сорти кајсије на Радмиловцу у периоду 2009-2012. истакла су добре особине сл. сорти:

Дачија: Нова румунска бујнија сорта (препоручена густина садње 3-4 x 4-5 м). Иако цвета нешто раније (као и остале наведене сорте: крај марта-почетак априла, тј. пре сорте Мађарска најбоља) остварила је пун род рано (берба од краја јуна, у 5. години преко 20 кг/стаблу), са квалитетним плодом масе око 60 г, добрих органолептичких особина (оцена око 4 од максималних 5 поена), крупне коштице и са мало допунске боје на плоду, који је одличне транспортабилности. Самобесплодна је па јој се у засаду морају обезбедити опрашивачи. Рађа на свим типовима родних гранчица кајсије, што јој омогућује нешто већу толерантност на мразеве (у мразним годинама даје око 10 кг плода/стаблу). Плод је комбинованих својстава (стони и за прераду).

Силред: Нова сорта пореклом из Француске, средње бујна и најроднија у огледу на Радмиловцу (у 4. вегетацији принос око 20 кг/стаблу). Плод крупан (око 60 г), са ситном коштицом, високих органолептичких особина (4-5 поена). И ова сорта тражи опрашиваче (Пинкот) за добар и редован род. Спада у групу сорти средње толерантних на измрзавања (у огледном периоду фебруарски мраз од -21 °С и рани априлски мразеви до -3 °С довели су до измрзавања око 30 % родних пупољака/цветова код ове сорте). Берба креће средином 3. декаде јуна месеца. Претежно је стона сорта.

Пинкот: Нова француска сорта велике бујности и усправног пораста грана. Цвета као и остале сорте (крај марта) а берба тече од краја јуна месеца. У родним годинама даје 15-20 кг/стаблу (4.-5. вегетација), да би у мразној години, као и Силред имала мали принос (око 6 кг/стаблу). Плод је ситнији (50 г) са ситном коштицом, бољег односа шећера и киселина од претходне 2 сорте, иако је слабије органолептички оцењена у односу на њих (око 4 поена). Спада у сорте одличних особина плода за стону, свежу употребу, са допунском бојом плода на око 40 % површине. За редовну и добру родност тражи резидбу и сорте опрашиваче.

Томкот: Нова америчка сорта пореклом са Пацифичког Северозапада, једној од два највећа воћарска подручја у Северној Америци. У питању је рана сорта (2. декада јуна) која у својој постојбини има редовну родност, док је у огледима у Радмиловцу показала осетљивост и на фебруарска и на априлска измрзавања (50-70 % цветова је страдало од мразева 2012., као и код сорти Аурора и Нинфа, са оствареним приносом од око 5 кг/стаблу). У питању је самооплодна сорта са развученим периодом цветања, па стога може послужити и као одличан опрашивач за већину др. раних сорти. Образује развучену, бујну круну, а род доноси углавном на мешовитим једногодишњим границима већ у 2. години. Тражи редовну резидбу, а у годинама са обилним земањем плодова-и обавезну прореду плодова. Плодови су средње крупни (40-50 г), одличних органолептичких особина, толерантни на пуцање, чврсти и добрих складишних способности. Стона је сорта.

мр Дејан Маринковић

ПССС Падинска Скела

ИПАРД – ПРОГРАМ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ 2014-2020

Добијањем статуса „земље кандидата за чланство у ЕУ“, Република Србија је стекла право на коришћење средстава из предприступних фондова. Све до пунопрабног чланства у ЕУ Србија има могућност да преко средстава из предприступних фондова појача конкурентност домаћих пољопривредних произвођача и на тај начин их припреми за наступ на великом и захтевном тржишту. Главни инструмент за предприступну помоћ у области руралног развоја за програмски период 2014-2020 је ИПАРД програм. Преко овог програма се пољопривредним произвођачима пружа могућност да уз „бесповратна средства“, значајно унапреде своју производњу.

Овај програм ће бити реализован кроз две фазе. У првој фази акценат се ставља на инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава-Инвестиције у прераду и маркетинг пољопривредних производа и производа рибарства-Диверзификација пољопривредних газдинстава и развој пословања. З све време трајања ове фазе потенцијални корисници имају на располагању техничку помоћ стручних и саветодавних служби. Друга фаза се односи на спровођење локалних стратегија руралног развоја-Агро-еколошке-климатске мере и јачање органске производње.

Произвођачи кроз ИПАРД програм могу остварити повраћаје за куповину механизације, прикључних машина, опреме као и за подизање нових објеката. Ниво повраћаја иде до 60 % од укупне вредности инвестиције. Треба знати да је минимална граница за повраћаје 10.000 евра а максимална 1.000.000 евра.

За младе пољопривреднике (испод 40 година) ниво бесповратних средстава је 65% од укупних прихватљивих трошкова.

Крајњи корисници су пољопривредни произвођачи или групе произвођача, уписани у Регистар пољопривредних газдинстава и то: -Физичка лица или-правна лица, са мање од 25% јавног капитала или гласачких права у поседу органа јавне власти. Корисници треба да докажу да немају неизмирене порезе или обавезе за социјално осигурање, ни било какве друге неплаћене обавезе према држави у тренутку подношења пријаве. Потенцијални корисници треба да докажу да нису аплицирали за иста средства код других ЕУ или државних фондова. У случају када корисник није власник имања или земљишта где ће се инвестиција вршити, мора да поднесе уговор о лизингу или закупу који покрива период од најмање 5 година од дана коначне исплате. Најкасније до коначне исплате, газдинство мора пословати у складу са одговарајућим националним стандардима(правилници и закони) везаним за заштиту животне средине и добробит животиња. Подносилац захтева доставља уз захтев за коначну исплату потврду из националне ветеринарске и управе за заштиту животне средине да се на газдинству примењују и поштују национални стандарди . Такође, предмет инвестиције мора да испуњава одговарајуће стандарде ЕУ у погледу заштите животне средине и добробити животиња.

Да би се успешно конкурисало за ,бесповратна., средства из ИПАРД програма, потребно је израдити квалитетан и реалан бизнис план. Пољопривредни произвођачи треба да знају да ће за сву техничку помоћ код попуњавања конкурсних образаца и израде бизнис плана имати сву стручну помоћ саветодавних и стручних служби. За инвестиције преко 50.000 евра неопходан је сложен бизнис план у складу са формом припремљеном од стране ипарт агенције. За инвестиције испод 50.000 евра потребна је поједностављена верзија бизнис плана.

Поступак пријављивања на конкурс је сличан као и код националних подстицаја. Управа за аграрна плаћања ће расписивати конкурсе на које ће се потенцијални корисници јављати. Заједнички са саветодавцима се попуњава апликациони образац. Након провере података приступа се изради бизнис плана. Произвођачи за израду овог документа имају на располагању стручну помоћ делегираног саветодавца.

Након позитивне оцене бизнис плана и потписивања уговора, креће се са реализацијом инвестиције из сопствених средстава а након реализоване инвестиције следи рефундација.

За све ближе информације пољопривредни произвођачи могу да контактирају Пољопривредне саветодавне и стручне службе Србије.

ОВЛАШЋЕНЕ КОНТРОЛНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЗА СЕРТИФИКАЦИЈУ У ОРГАНСКОЈ ПРОИЗВОДЊИ

<u>ORGANIC CONTROL SYSTEM DOO</u>	<u>ЕТКО ПАНОНИЈА</u>
Трг цара Јована Ненада 15, 24000 Суботница Web: http://www.organica.rs/ Тел: +381-24-554-600 Факс: +381-24-553-116	Трг слободе 3, 21000 Нови Сад Web: http://www.etko.org/ Тел: +381 21 3101513 Факс: +381 21 6312331
<u>TMS CEE d.o.o Beograd</u>	<u>CONTROL UNION DANUBE DOO</u>
Рудничка 2, 11000 Београд Web: http://www.tms.rs/ Тел: +381-11-244-1111 Факс: +381-11-244-2255	Охридска 11, 11000 Београд Web: http://www.controlunion.com/ Тел: + 381 11 21 39 541 Факс: + 381 11 31 49 918
<u>ECOCERT BALKAN DOO</u>	<u>ECOVIVENDI DOO Beograd</u>
Главна 13 М/III, 11080 Земун – Београд Web: http://www.ecocert.com/ Тел: +381-11-2198-352 Факс: +381-11-2198-352	Воје Вељковића 5/10, 11000 Београд, Звездара Web: http://www.ecovivendi.rs/ Тел: +381-11-2451-377 Факс: +381-11-2451-330
<u>ЦЕНТАР ЗА ИСПИТИВАЊЕ НАМИРНИЦА ДОО</u>	
Змаја од Ноћаја 11, 11000 Београд Web: http://www.cin.co.rs/ Тел: + 381 11 2185567 Факс: + 381 11 2625720	

На листи су све овлашћене контролне организације које у Србији врше сертификацију у органској производњи, како у примарној пољопривредној производњи, тако и за прераду.

Тодо Терзић, дипл. инж.

ПССС Падинска Скела

БЕРЗА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА НА ИНТЕРНЕТУ

Министарство пољопривреде и заштите животне средине је пре две године покренуло сајт www.agroponuda.com, са циљем да се пољопривредним произвођачима пружи могућност да лакше и брже продају своје пољопривредне производе путем интернета. Агропонуда је берза пољопривредних производа и спроводи се у циљу промовисања малих пољопривредних газдинстава која функционишу као породична газдинства. Подаци о понуђачима пољопривредних производа постављају се бесплатно на портал www.agroponuda.com. На тај начин се ствара база тржишних података расположивих пољопривредних производа и ствара се подршка њиховом пласману на подручју читаве Републике Србије. Сви пољопривредни произвођачи који су заинтересовани за овакав начин продаје пољопривредних производа, могу се обратити саветодавцима Пољопривредне стучне и саветодавне службе “Падинска Скела” ради постављања података на сајт. Ти подаци су: Име и презиме, адреса, бр пољ. газдинства, врста и количина производа и контакт телефон.

На овакав начин се могу продавати воће, поврће, жива стока и сл. Врема трајања понуде је до две недеље, али понуда се може обновити и више пута. Сви пољопривредници који имају могућност коришћења интернет могу у сваком тренутку видети тренутно актуелне понуде пољопривредних производа, по врсти, количинама и местима.

Продаја путем интернет у развијеним земљама је врло заступљена, а у Србији заузима све већи значај. Интернет омогућава да се на једном месту нађе комплетан асортиман и да купац има актуелне информације које су му перманентно доступне. Савременим приступом маркетингу у пољопривреди, путем интернета, остварује се значајна конкурентска предност у пласману пољопривредних производа, а пољопривредницима остаје више времена да се посвете постизању бољег квалитета производа.

**Преглед цена (РСД) са зелене, кванташке и сточне пијаце у Београду за период
07.12.- 14.12. 2015. године**

Поврће			Воће			Пијачна цена стоке	
Производ	Кванташ	Зелена	Производ	Кванташ	Зелена	Производ	Жива вага
	Дин/кг	Дин/кг		Дин/кг	Дин/кг		Дин/кг
Блитва	20.00	25.00	Банана	105.00	135.00	Товљеници (80-120 кг)	150.00
Цвекла	35.00	60.00	Нар	140.00	200.00	Бикови(≥500кг, ХФ раса)	225.00
Карфиол	60.00	100.00	Јабука	45.00	80.00	Бикови(≥500кг, СМ раса)	255.00
Кромпир бели	40.00	70.00	Орах	700.00	800.00	Сточна храна	
Купус	30.00	50.00	Ананас	150.00	230.00		
Лук црни	40.00	60.00	Дуња	60.00	120.00	Луцерка сено у балама(цена/кг)	20.00
Паприка шиља	150.00	180.00	Мандарина	95.00	130.00	Кукуруз,цак 50 кг, окруњен, фино сушен	20.00
Парадајз	95.00	150.00	Лимун	115.00	200.00	Пшеница (цак 50 кг)	22.00
Пасуљ	200.00	350.00	Крушка	75.00	150.00	Сточни јечам (цак 50 кг)	24.00
Празилук	45.00	100.00	Поморанца	85.00	130.00	Сточно брашно (цак 33 кг)	22.00